

Czesław Marcinkowski

Istota i ewolucja misji pokojowych ONZ

Przegląd Historyczno-Wojskowy 12 (63)/5 (238), 7-20

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ARTYKUŁY

CZESŁAW MARCINKOWSKI

ISTOTA I EWOLUCJA MISJI POKOJOWYCH ONZ

Misje pokojowe są nierozzerwalnie związane z funkcjonowaniem ONZ. Pierwsza misja Narodów Zjednoczonych, United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO), została ustanowiona zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa nr 50 (1948) 29 maja 1948 r. Jej zadaniem była pomoc mediatorowi i komisji rozejmowej w nadzorowaniu rozejmu w Palestynie.

W celu upamiętnienia tego historycznego wydarzenia dzień 29 maja został ustanowiony jako Międzynarodowy Dzień Uczestnika Misji Pokojowych ONZ. Decyzję w tej sprawie podjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych na mocy uchwały nr 57/129 z 11 grudnia 2002 r.

* * *

Od zakończenia II wojny światowej stosunki polityczne między państwami nie były wolne od kolejnych konfliktów i wojen. Przez cały ten okres występowały fobie, antagonizmy i zagrożenia. Również zmiany polityczno-militarne w Europie i na świecie, w tym załamanie dwubiegunowej struktury bezpieczeństwa międzynarodowego nie rozwiązało problemów nurtujących społeczność. Konflikty zbrojne i wojny lokalne pozostały sposobem i metodą na rozwiązanie problemów etnicznych, terytorialnych, religijnych czy też ekonomicznych.

Powolywane od 1948 r. na mocy decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych misje wojskowe, których celem było pokojowe rozwiązywanie konfliktów przeszły w ciągu ponad sześćdziesięciu lat długą drogę ewolucji. Obecnie mówi się o misjach trzeciej generacji, ze względu na zakres realizowanych zadań często określanymi jako misje hybrydowe. Są to raczej operacje pokojowe rozumiane jako (...) *użycie wielonarodowych sił wojskowych i cywilnych pod nadzorem ONZ w celu rozwiązania konfliktów wewnętrznych lub między państwami. Działania ONZ mają na celu wprowadzenie lub nadzorowanie realizacji postanowień dotyczących przerwania działań wojennych, rozdzielenia wojsk, całkowitego lub częściowego rozwiązania konfliktu oraz często zabezpieczenie pomocy humanitarnej*¹. Z tego względu używam terminu misje (operacje) pokojowe.

Ze względu na zmianę charakteru wojen i konfliktów współczesne misje (operacje) pokojowe mają wyraźnie inny charakter niż te zaliczane do pierwszej generacji. Misje pokojowe z lat dziewięćdziesiątych minionego wieku oraz przełomu XX i XXI w. były i nadal są

¹ J. Rydzkowski, *Słownik Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Warszawa 2000.

prowadzone w rejonach licznych, wielopłaszczyznowych konfliktów etnicznych i religijnych. Do nowych uwarunkowań prowadzenia współczesnych operacji pokojowych należy zaliczyć:

- załamanie się dwubiegunowego systemu bezpieczeństwa światowego;
- brak dogłębnej kontroli politycznej nad wszystkimi stronami konfliktu i wszystkimi formacjami zbrojnymi uczestniczącymi w walkach;
- bezwzględność działań wszystkich zwaśnionych stron;
- powszechne łamanie praw człowieka i nieprzestrzeganie międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych;
- ogromne zaangażowanie organizacji pozarządowych w udzielanie pomocy humanitarnej dla ofiar konfliktów.

Obecnie nawet te najbardziej tradycyjne misje (operacje) pokojowe pełnią znacznie aktywniejszą rolę niż tylko rozdzielanie walczących wojsk. Należy podkreślić, że rozwiązywanie konfliktów we współczesnych warunkach nie kończy się na fazie zawieszenia broni i rozdzielania stron. Udział sił pokojowych w procesie odbudowy państwa i społeczności lokalnych po konflikcie (*peace-building*) nakłada na nie zupełnie nowe obowiązki, szczególnie w kwestii współpracy cywilno-wojskowej (CIMIC).

Tymczasem we współczesnym języku polskim opisującym wydarzenia ze sfery związanej z użyciem wojsk poza granicami kraju pojęcie „misja” jest rozumiane jako „misja pokojowa” i równoznaczne z terminem „operacja pokojowa”. Słowo „misja” jest znacznie częściej używane przez polityków wyjaśniających społeczeństwu motywy wysłania wojsk w różne, odległe miejsca globu ziemskiego. Za ich przykładem znalazło się w słownictwie mediów, gdzie służy głównie do opisu wydarzeń polityczno-militarnych, oraz przeniknęło do języka nauki (uprawianej także w wojsku), obrastając swoistą treścią. Warto zauważyć, że używane powszechnie pojęcia: „misja pokojowa”, „operacja pokojowa” mają pozytywną konotację, wzbudzają szacunek i poważanie dla uczestników tych zdarzeń. Są pojęciami również pozytywnymi z punktu widzenia irenologii².

Pojęcie „misja” (ang. *mission*) stało się jednak synonimem działań podejmowanych przez ONZ na rzecz rozwiązywania konfliktów i utrzymania pokoju. W Karcie Narodów Zjednoczonych nie jest co prawda zdefiniowane pojęcie misji pokojowej, ale lata praktycznej aktywności tej organizacji na rzecz rozwiązywania sporów i konfliktów wewnętrznych oraz międzynarodowych ukształtowały pewien rodzaj działań określanych właśnie jako misje pokojowe.

Określenie „operacje pokojowe” weszło zaś do międzynarodowego języka dyplomacji i polityki dopiero w lutym 1966 r., gdy Zgromadzenie Ogólne NZ utworzyło Komitet ds. Operacji Pokojowych, przekształcony później w Departament Operacji Pokojowych (Department of Peace-Keeping Operations – DPKO).

Operacje pokojowe w świetle Karty Narodów Zjednoczonych

Karta Narodów Zjednoczonych za najważniejsze cele organizacji uznaje:

- utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, przy założeniu zastosowania w tym celu skutecznych środków zapobiegania zagrożeniom pokoju;
- rozwijanie pomiędzy narodami przyjaznych stosunków opartych na poszanowaniu zasad równouprawnienia i samostanowienia narodów;

² Nauka o pokoju.

- rozwiązywanie we współpracy międzynarodowej problemów o charakterze społecznym lub humanitarnym, popieranie praw człowieka i podstawowych wolności ludzkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie;
- stanowienie ośrodka uzgadniania działań międzynarodowych zmierzających do osiągnięcia tych wspólnych celów.

Z punktu widzenia realizacji tych celów niezwykle istotne są rozdziały VI i VII Karty NZ, które traktują odpowiednio o: pokojowym rozstrzygnięciu sporów; akcjach w razie zagrożenia lub naruszenia pokoju i aktów agresji.

W rozdziale VI (art. 33) zostały przedstawione niemilitarne środki rozstrzygnięcia sporów, m.in.: rokowania, koncyliacja, badania, arbitraż, pośrednictwo, postępowanie sądowe, odwołanie się od organów lub porozumień regionalnych.

Artykuł 34 tegoż rozdziału przewiduje możliwość tworzenia i wysyłania tzw. misji dobrej woli w rejon konfliktu. Artykuły 36–38 traktują o podejmowaniu decyzji odnośnie sposobu załatwiania sporu, czyli dają możliwość powoływania w stosownych warunkach np. misji obserwacyjnych czy też kierowania w rejon konfliktu oddziałów pokojowych.

W rozdziale VII są scharakteryzowane akcje (działania) podejmowane w razie zagrożenia lub naruszenia pokoju. Poszczególne artykuły mówią o: sankcjach (art. 41), np. zerwanie lub ograniczenie stosunków gospodarczych, dyplomatycznych, w dziedzinie komunikacji czy wymiany informacji; użyciu sił zbrojnych (art. 42) w celu wymuszenia postanowień Rady Bezpieczeństwa NZ (tj. utrzymania pokoju) przez demonstrację siły, blokady, operacje wojskowe państw-członków ONZ; prawie do obrony (art. 51) indywidualnej i (lub) zbiorowej.

„Agenda dla pokoju”³, ogłoszona w 1991 r. przez sekretarza generalnego ONZ Boutrosa Boutrosa-Ghaliego, poddaje ocenie dotychczasowe wysiłki w dziedzinie misji pokojowych i jednocześnie, uwzględniając nowe wymagania polityczno-militarne w świecie, wprowadza pojęcie „operacja pokojowa” (*peacekeeping operation*). Oznacza ono wprowadzenie agend NZ w dany rejon świata (za zgodą wszystkich zainteresowanych stron), co wiąże się zazwyczaj z zaangażowaniem wojskowego i (lub) policyjnego, a często także cywilnego personelu ONZ.

Uwzględniając doświadczenia ostatnich czterdziestu lat, należy postawić pytanie: czy skuteczniejsze jest zastosowanie mechanizmów pokojowych czy może instrumentarium antykryzysowego? Tym bardziej że na przełomie XX i XXI w. nastąpiła radykalna zmiana sytuacji polityczno-militarnej. Załamanie się dwubiegunowego podziału świata zainspirowało organizacje odpowiedzialne za bezpieczeństwo (ONZ, OBWE, UE, NATO, UA) do wypracowania nowych, przydatnych „na każdą okazję” mechanizmów pokojowych. Okazało się wszakże wkrótce, że te nowe mechanizmy, podobnie zresztą jak i stare, nie zdały egzaminu w obliczu współczesnych wyzwań.

³ B. Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace. Report of the Secretary-General of the Security Council on 31 January 1992*, Nowy Jork 1992.

Tabela 1

Etapy powstawania nowych mechanizmów pokojowych „na każdą okazję”

Lp.	Nazwa dokumentu	Data opublikowania	Uwagi
1.	Raport Kofi Anana <i>Removing the United Nations: programme for Reform</i>	1997	
2.	Raport nt. <i>Implementacji zaleceń Specjalnego Komitetu ds. operacji pokojowych oraz Panelu NZ ds. operacji pokojowych</i>	2001	
3.	Raport sekretarza generalnego ONZ nt. <i>W większej wolności – rozwój bezpieczeństwa i praw człowieka dla wszystkich</i>	2005	Powołano Komisję Budowania Pokoju; Biuro Wsparcia Pokoju
4.	Dokument końcowy szczytu NZ	14–16 IX 2005	
5.	Raport nt. <i>Inwestujemy w ONZ dla wzmocnienia światowej organizacji</i>	7 IX 2006	70% budżetu NZ (10 mld dol.) jest przeznaczane na misje pokojowe
6.	United Nations Peacekeeping Operations. Principles and Guidelines	2008	Na dziś podstawowy dokument podręcznikowy

Źródło: Opracowanie własne.

Dotychczasowe zastosowanie powyższych mechanizmów, np. w kwestii jugosłowiańskiej (1991 r.) lub w celu wygaszenia konfliktów w Mołdowie, Gruzji czy Macedonii, pozwala stwierdzić, że są one mało skuteczne. Misje ONZ, UE czy OBWE, stosujące te mechanizmy, nie rozwiązały bowiem praktycznie żadnego konfliktu, a jedynie nie pozwalały na wznowienie walk.

Być może dobrym wyjściem byłoby stworzenie instrumentarium antykrzysowego, do czego zresztą zmierza większość organizacji międzynarodowych. Należy zatem mieć nadzieję, że działania te zostaną uwieńczone powodzeniem, a nowo powstałe środki służące zapobieganiu konfliktom i ich wygaszaniu okażą się skuteczniejsze od dotychczasowych.

Pojęcie misji i operacji pokojowych

Niezwykle trudno jest zdefiniować pojęcie „misje pokojowe” czy też „operacje pokojowe”. W literaturze przedmiotu: w encyklopediach, leksykonach, podręcznikach i publikacjach uniwersyteckich czy też wydanych przez różne instytucje wojskowe odszukałem około 60 definicji, o różnym stopniu szczegółowości, określających działalność ONZ na rzecz rozwiązywania konfliktów i utrzymania pokoju.

W słowniku wydanym przez Akademię Obrony Narodowej w 2002 r. zdefiniowano operacje pokojowe jako (...) *użycie wielonarodowych sił wojskowych i cywilnych pod nadzorem ONZ do rozwiązywania konfliktów wewnętrznych lub międzynarodowych. Decyzję o uruchomieniu operacji pokojowej mogą podejmować: Zgromadzenie Ogólne NZ, Rada Bezpieczeństwa lub Sekretarz Generalny. Rozróżnia się dwa rodzaje operacji pokojowych:*

- misje obserwacyjne;
- operacje z użyciem kontyngentu wojskowego – Sił Zbrojnych NZ⁴.

⁴ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, Warszawa 2002, s. 91.

Treść tej definicji jest skromna i nie tylko nie ujmuje samej idei misji pokojowych, ale też nie obejmuje stosowanych wspólnie przez ONZ form działań w tej dziedzinie.

Znacznie pełniejsza jest definicja wypracowana i używana w NATO Defence College: (...) *zapobieganie, ograniczanie, łagodzenie i zakończenie działań wojennych między państwami lub wewnątrz państw za pośrednictwem pokojowej interwencji trzeciej strony zorganizowanej i kierowanej przez organizację międzynarodową przy użyciu personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego do przywrócenia i utrzymania pokoju*⁵.

Na tym tle trafnością wyróżnia się definicja autorstwa polskiego dyplomaty Lesława Zapałowskiego: (...) *działania stosowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych środkami o charakterze militarnym, paramilitarnym lub niemilitarnym w celu utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa bądź to przez zmianę sytuacji stanowiącej groźbę dla pokoju, bądź to dla ułatwienia pokojowego załatwienia sporu, bądź to dla zainicjowania akcji w związku z groźbą naruszenia pokoju*⁶.

A oto jeszcze dwie definicje, które zostały rażąco zdezaktualizowane przez upływ czasu i przyniesione przezeń zmiany. Według autorów pochodzącej z 1993 r. amerykańskiej publikacji, operacje pokojowe to: (...) *polowe operacje Narodów Zjednoczonych, w ramach których międzynarodowy personel cywilny i (lub) wojskowy, rozmieszczony jest za zgodą ONZ w celu pomocy i rozwiązania istniejących lub potencjalnych konfliktów międzynarodowych lub wewnętrznych mających wyraźny wymiar międzynarodowy*⁷.

W późniejszej o 5 lat książce dwóch polskich autorów operacje pokojowe zdefiniowano jako (...) *działania z ograniczonym użyciem sił zbrojnych podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu*⁸.

Myslę, że przytoczone przykłady, będące przecież tylko wierzchołkiem góry lodowej rzeczywistego stanu rzeczy, wystarczająco uzasadniają potrzebę ujednoczenia terminologii dotyczącej problematyki misji (operacji) pokojowych. Uważam też, że należy pilnie zdefiniować podstawowe terminy używane na określenie działań pokojowych (często o charakterze militarnym) podejmowanych w rejonach ogarniętych konfliktami. Pojęcia „misja” i „operacja” (używane często zamiennie) nie odpowiadają już bowiem treści zadań realizowanych dzisiaj, a wynikających z innego mandatu. Obecnie – co warto podkreślić – w polskiej literaturze przedmiotu można się doszukać około 20 różnych określeń definiujących realizację operacji (misji) pokojowych, przy czym część z nich dotyczy operacji o charakterze ekspedycyjnym. Szczególnie duże niezrozumienie treści pojęć dotyczących tej problematyki występuje wśród części dziennikarzy i establishmentu politycznego.

Typy i rodzaje operacji pokojowych i stabilizacyjnych

Peacekeeping – jest techniką, która rozszerza możliwości zarówno w zapobieganiu konfliktom, jak i przywróceniu pokoju – stwierdził Boutros Boutros-Ghali.

Klasyczny podział misji (operacji) pokojowych ukształtowany w literaturze przedmiotu na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku uwzględnił (oprócz podziału zapisanego w Karcie NZ) dwa typy operacji:

⁵ W. E. Gliman, D. E. Herold, *Peacekeeping Challenges to Euro-Atlantic Security*, Rzym 1994, s. 21.

⁶ L. Zapałowski, *Operacje pokojowe ONZ*, Warszawa 1989, s. 38.

⁷ *Military Implication of United Nations Peacekeeping Operations*, red. W. Williams, H. Lewis, Waszyngton 1993, s. 117.

⁸ F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Warszawa 1998, s. 53.

- pierwszej generacji, m.in.: UNEF I, UNICYP, UNEF II;
- drugiej generacji, np.: UNTAG, UNTAC, UNAMIR, czyli działania na rzecz wymuszenia pokoju.

Kierunki ewolucji licznych konfliktów i wojen lokalnych na przełomie XX i XXI w., ich brutalizacja i brak poszanowania elementarnych zasad humanitarnego prawa konfliktów zbrojnych, wymusiły konieczność poszukiwania nowych form i rodzajów działań na rzecz zapewnienia pokoju. Odpowiadając na prośbę Rady Bezpieczeństwa NZ⁹, sekretarz generalny ONZ, Boutros Boutros-Ghali przedstawił w czerwcu 1992 r. raport *Program dla pokoju*¹⁰, w którym zawarł nowe spojrzenie na operacje pokojowe ONZ, uwzględniające przede wszystkim zwiększenie ich skuteczności.

W wyniku szerokiej dyskusji nad tym dokumentem na forum Zgromadzenia Ogólnego, w Radzie Bezpieczeństwa oraz w parlamentach narodowych państw członkowskich, z okazji 50-lecia ONZ, 3 stycznia 1995 r. został wydany *Załącznik do Programu dla pokoju*¹¹. Rozwija on wątki przedstawione w *Programie dla pokoju*, a jednocześnie zawiera próbę odpowiedzi na wyzwania, które stają przed organizatorami misji pokojowych na przełomie wieków.

W realizacji zarysowanego programu utrzymywania i przywracania pokoju w różnych rejonach świata uczestniczy już wiele organizacji międzynarodowych o charakterze tak regionalnym (np. Unia Europejska – EU, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie – OSCE, Pakt Północnoatlantycki – NATO, Unia Afrykańska – AU, Wspólnota Niepodległych Państw – CIS), jak i o znaczeniu subregionalnym, np.: Wspólnota Gospodarcza Państw Zachodniej Afryki (ECOWAS).

Wielość i różnorodność sił (organizacji) międzynarodowych uczestniczących w misjach (operacjach) pokojowych, przy niezwykle szerokim wsparciu humanitarnych organizacji pozarządowych, uzasadnia potrzebę wydzielenia operacji pokojowych trzeciej generacji. Będą to tzw. operacje hybrydowe, łączące w sobie działania różnych rządowych organizacji międzynarodowych z wysiłkami pozarządowych organizacji humanitarnych. Przykładem takiej hybrydowej operacji pokojowej są działania podejmowane w Sudanie przez ONZ, Unię Europejską, Unię Afrykańską i organizacje humanitarne (np. Medicine sans Frontier).

Operacje pokojowe (*peacekeeping operation*), będące nowym wyzwaniem dla społeczności międzynarodowej, zostały zdefiniowane przez sekretarza generalnego ONZ Boutrosa-Ghalię we wspomnianym *Programie dla pokoju* jako: (...) *wprowadzenie obecności ONZ na danym terenie, za zgodą wszystkich zainteresowanych stron, normalnie wiążące się z zaangażowaniem wojskowego i (lub) policyjnego personelu ONZ oraz często pracowników cywilnych. Utrzymanie pokoju jest techniką, która poszerza możliwości zarówno zapobiegania konfliktom, jak i zaprowadzania pokoju.*

Boutros-Ghali przedstawił tam siedem rodzajów operacji pokojowych. Omówmy pokrótce każdy z nich.

1. Dyplomacja prewencyjna i tworzenie pokoju (*preventive diplomacy*). W zakresie dyplomacji prewencyjnej zaproponował zarówno zwiększenie roli działań dyplomatycznych służących budowie zaufania, jak i ustalaniu faktów (*fact finding*), a także stworzenie systemu wczesnego ostrzeżenia o wydarzeniach mogących stanowić zagrożenie dla pokoju.

⁹ Dokument ONZ S/23500.

¹⁰ Dokument ONZ A/47/277-S/2411.

¹¹ Dokument ONZ A/50/60-S/1995.

Dyplomację prewencyjną można zdefiniować jako permanentną operację pokojową o zasięgu światowym, prowadzoną w czasie pokoju. Szczególna wartość podjętych możliwie wcześniej działań prewencyjnych polega na tym, że są one mniej skomplikowaną, mniej kosztowną, a przy tym bardziej humanitarną formą rozwiązywania sporów. Można wymienić dwa odmienne rodzaje dyplomacji prewencyjnej: zapobieganie wczesne oraz zapobieganie późne.

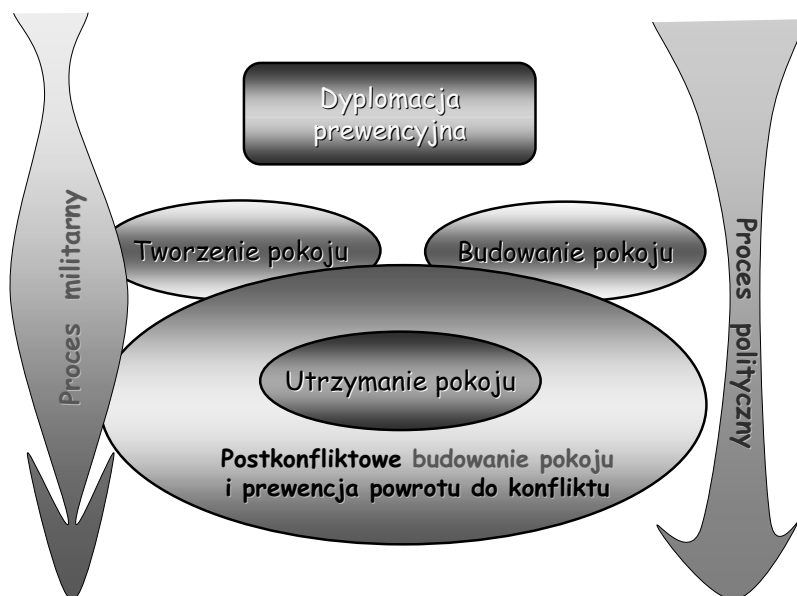
2. Tworzenie pokoju (*peace-making*). Jest to swoista kompilacja działań militarnych i dyplomacji prewencyjnej mających na celu doprowadzenie zwaśnionych stron do ugody. Do metod dyplomacji prewencyjnej możemy zaliczyć wszelkie środki pokojowe przewidziane w rozdziale VI Karty NZ.
3. Utrzymanie pokoju (*peace-keeping*). Aktywność sił międzynarodowych wydzielonych do operacji utrzymania pokoju polega zwykle na monitorowaniu warunków wstrzymania ognia lub wprowadzania w życie wynegocjowanych porozumień pokojowych. Działania tego rodzaju prowadzone są za zgodą wszystkich zwaśnionych (zantagonizowanych) stron i są następstwem długotrwałego procesu polityczno-dyplomatycznego.
4. Budowanie pokoju (*peace-building*). Celem tej działalności jest zapobieganie nawrotowi konfliktu, czyli przeprowadzenie takiej akcji, aby więcej ten problem nie wystąpił. Odnosi się ono do (...) *wewnętrznych i międzynarodowych wysiłków mających na celu rozwój instytucji państwowych oraz ogólniej – tworzenie lub odtwarzanie wewnątrz państw warunków niezbędnych do przekształcenia ich w państwa stabilne i trwałe*¹². Należy podkreślić, że większość działań składających się na program budowania pokoju pokrywa się z mandatami różnych urzędów i agencji systemu NZ, funduszy, programów itp.
5. Wymuszanie pokoju (*peace-enforcement*). Obejmuje działania związane z użyciem sił międzynarodowych do zaprowadzenia pokoju. Przykładem takiej działalności może być operacja „Pustynna Burza”, w której ONZ politycznie legitymizowało działania wojsk koalicji międzynarodowej.
6. Rozbrojenie (*disarmament*). Działalność międzynarodowych instytucji (sił zbrojnych) służąca obniżeniu, często przez wymuszoną redukcję, potencjałów militarnych w skali globalnej, regionalnej i w rejonie konfliktu, a także zakaz ich rozbudowy ponad potrzeby.
7. Sankcje (*sanctions*). Środki, które mają na podłożu politycznym uniemożliwić stronom konfliktu dodatkowe wzmacnianie potencjału militarnego, gospodarczego, a także często ograniczyć kontakty dyplomatyczne (presja dyplomatyczna) w celu przymuszenia do negocjacji lub wygaszenia konfliktu. Obejmują one: blokady, zakaz handlu, ograniczenia przemieszczania (podróżowania), zakazy prawne, kwarantanny, embargo (zakaz przywozu lub wywozu) na określone towary.

Poniższy schemat obrazuje umiejscowienie poszczególnych form (rodzajów operacji pokojowych) w przestrzeni oddzielającej przebieg działań militarnych od przebiegu procesu politycznego.

¹² Zob. G. Evans, *Cooperating for Peace*, St. Leonards 1993, przyp. 54 (tłumaczenie własne – Cz.M.).

Formy operacji pokojowych na tle procesu militarnego oraz politycznego

Źródło: Opracowanie własne.

Poszukiwanie najskuteczniejszej metody prowadzenia misji (operacji) pokojowej, zapoczątkowane ogłoszeniem wspomnianego raportu Boutrosa-Ghaliego (1992 r.), zakończyło się wraz z przyjęciem w 2008 r. instrukcji *Operacje pokojowe NZ. Zasady i wskazówki*¹³ (zob. tabela).

Struktura organizacyjna misji pokojowych

Większość nowych, zainicjowanych od początku lat dziewięćdziesiątych misji pokojowych ONZ¹⁴ charakteryzuje się wielopłaszczyznowością, wielopodmiotowością i długotrwałością. Postkonfliktowe operacje pokojowe prowadzone przez międzynarodowe kontyngenty, różniące się między sobą językami, systemem wartości, religią, kulturą i przygotowaniem merytorycznym, przebiegają w środowiskach, które nie zawsze przychylnie odnoszą się bądź do całości (np. Somalia), bądź też do części (np. Kosowo) tychże kontyngentów. Ponadto każde społeczeństwo postkonfliktowe cechują liczne uprzedzenia, fobie, a często też rozbieżne interesy polityczne.

Każda misja pokojowa ma inną specyfikę oraz wynikające z niej warunki wypełnienia mandatu, a tym samym realizacji przyświecającego jej celu. Istnieją jednak pewne stałe, niezmiennie elementy¹⁵ strukturalne, które łączą wszystkie misje ONZ, niezależnie od różnicujących je cech jednostkowych. Wymieńmy je kolejno:

1. Komponent cywilny – kierowany przez przedstawiciela organizacji międzynarodowej, który w wielu wypadkach kieruje całością operacji pokojowej (np. Specjalny Przedstawiciel

¹³ *United Nations Peacekeeping Operation. Principles and Guidelines*, Nowy Jork 2008.

¹⁴ Należy pamiętać także o misjach organizacji międzynarodowej o charakterze regionalnym, np. OBWE, NATO, UE, OJA i WNP.

¹⁵ Szerzej zob. F. Gągor, K. Paszkowski, *op. cit.*

- Sekretarza Generalnego). W szczególnych sytuacjach może on łączyć funkcję polityczną z wojskową; jest wówczas odpowiedzialny za koordynowanie celów politycznych z zadaniami operacyjnymi (militarnymi), a ostatnio także i z działalnością humanitarną. W składzie komponentu cywilnego można wyróżnić następujące, tworzące go rodzaje personelu: dyplomatyczno-polityczny (w tym kierownictwo misji), pomocy humanitarnej i odbudowy, policji cywilnej, administracyjny (np. biura prawne, prasowe), a także personel pomocniczy.
2. Komponent wojskowy – kierowany przez dowódcę (*Force Commander*). Wielkość, skład i charakter komponentu wojskowego zależy od wykonywanych zadań mandatowych oraz warunków, w których muszą być realizowane. Komponent wojskowy składa się zazwyczaj z dowództwa i sztabu, obserwatorów wojskowych, sił operacyjnych oraz jednostek wsparcia i zabezpieczenia działań (w tym logistycznych).
  3. Komponent policyjny – coraz częściej tworzony jako trzeci składnik sił operacyjnych. Jego zadaniem jest odtwarzanie i wspieranie lokalnych sił policyjnych oraz udzielanie pomocy strukturom lokalnym w dochodzeniu do standardów światowych.

Warto dodać, że zależnie od warunków, w których operacja pokojowa będzie prowadzona, komponenty te będą bardziej lub mniej rozbudowywane, a struktura misji będzie dostosowywana do zadań decydujących o wypełnieniu mandatu misji.

Rola i zadania komponentu wojskowego w misjach (operacjach) pokojowych

Narodowe kontyngenty wojskowe wydzielane do misji (operacji) pokojowych tworzą tzw. komponent wojskowy (militarny), który jest jedną z fundamentalnych części składowych każdej misji pokojowej.

Rola i zadania komponentu wojskowego (militarnego) zależą od mandatu misji (operacji), który określa jej podstawowe parametry.

W całościach zadań realizowanych przez komponent wojskowy w misji, a raczej operacji pokojowej, można wyróżnić następujące ich rodzaje:

1. Nadzorowanie rozejmu realizowane przez wojskowe grupy obserwacyjne powoływane do utrzymania wynegocjowanego rozejmu poprzez rozdzielanie walczących stron konfliktu, kontrolowanie wypełniania postanowień rozejmu, tworzenie stref buforowych, nadzorowanie wycofania wojsk (np. UNTSO, UNMOGIP, UNEF I, UNEF II, UNIFEC, UNDOF, UNIFIL, MINURSO, UNOMIG, UNMOT, UNGOMAT, UNTAG, UNPROFOR, UNAMIR).

2. Demobilizacja i odbudowa – zazwyczaj obejmuje ona wiele działań mających na celu wprowadzenie w życie wszystkich postanowień porozumienia pokojowego, najczęściej kończących wojnę domową. Zadania te polegają przede wszystkim na nadzorowaniu procesu demobilizacji zwaśnionych stron i udzielaniu pomocy materialnej służącej tworzeniu warunków stabilnego zasiedlania i powrotu do miejsc zamieszkania. Pomoc materialna może być udzielana w postaci pieniędzy, podstawowych narzędzi i wyposażenia gospodarstwa domowego, a także sprzętu rolniczego (np. UNMOT, MONUA, MINURSO, ONUCA, UNTAC, ONUSAL, UNOMIL).

3. Rozbrojenie zwaśnionych stron – zadanie często połączone z operacjami demobilizacji i odbudowy. Obejmuje rozbrojenie, składowanie lub niszczenie wszelkiego rodzaju broni (np. UNMOT, MONUA, ONUCA, UNTAC, MINURCA, ONUSAL, UNTAES).

4. Rozminowanie terenu – zadanie, które obejmuje zobowiązanie uczestników misji (operacji) pokojowych do usuwania min, sporządzania map (szkiców) pól minowych, prowadzenia stosownych banków danych, organizowania i prowadzenia kampanii na rzecz uświadamiania zagrożeń występujących na terenach zaminowanych, szkolenia lokalnych oddziałów saperkich (np. MINURSO, UNOMIG, UNMIBH, MONUA, UNTAG, UNTAC, UNPROFOR, UNAMIR, UNAVEM III, UNTAES, UNCRO).

5. Pomoc humanitarna – zadanie zlecane dodatkowo, szczególnie w ostatnich 15 latach. Obejmuje m.in. nadzorowanie dystrybucji pomocy humanitarnej i organizację ochrony konwojów humanitarnych (np. UNICYF, UNIFIL, UNBIH, MONUA, ONUCA, UNPROFOR, UNTAC, UNOMIL, UNAMIR, UNCRO).

6. Nadzorowanie wyborów – również często zlecane jako zadanie dodatkowe, podnoszące rolę doradców we wprowadzaniu w życie prawa wyborczego, organizacji i nadzorowaniu przebiegu wyborów, obserwacji przebiegu kampanii wyborczej, procesu samego głosowania, liczenia głosów, a nawet tworzenia prawa wyborczego (np. MINURSO, UNMOT, UNMIBH, MINURCA, UNTAG, UNTAC, ONUMOZ, UNOMIL, UNMIH).

7. Przestrzeganie praw człowieka – aktywność mająca na celu uzyskanie od ludności cywilnej informacji o odnoszeniu się do niej urzędników państwowych, policji i innych przedstawicieli władz oraz sprawdzanie zgłoszonych wypadków pogwałcenia praw człowieka i składanie o nich raportów. W trakcie niektórych misji (operacji) nadzorowanie przestrzegania praw człowieka łączyło się z zadaniem „budowania instytucji demokratycznych”, służących poprawie funkcjonowania służb policyjnych i wymiaru sprawiedliwości (np. UNOMIG, UNMIBH, MONUA, UNTAG, UNTAC, UNPROFOR, UNAVEM III, UNCRO).

8. Odbudowa służb policyjnych – zadanie polegające na nadzorowaniu pracy lokalnych sił policyjnych i raportowaniu o niej w celu zapewnienia przestrzegania praw człowieka, budowy zaufania pomiędzy stronami konfliktu, a także pomiędzy służbami policyjnymi a miejscowym społeczeństwem. Zadanie to obejmuje również doradztwo dotyczące organizacji i szkolenia nowo tworzonych lub odtwarzanych sił policyjnych (np. UNICYF, MINURSO, UNMIBH, MONUA, UNTAG, UNAVEM II, UNAVEM III, UNTAC, UNPROFOR, UNCRO).

9. Współpraca z organizacjami regionalnymi – zadanie wynikające ze zmieniających się warunków międzynarodowych prowadzenia misji (operacji) pokojowych, jak i z charakteru samych misji pokojowych. Istotą działań podejmowanych w ramach tego zadania jest koordynowanie wysiłków różnych organizacji politycznych w celu zaprowadzenia pokoju. W niektórych wypadkach współpraca może dotyczyć m.in. połączonych sił zbrojnych, np. UNITAF w Somalii, IFOR-u i SFOR-u w Bośni i Hercegowinie lub Zjednoczonych Sił Pokojowych WNP w Gruzji i Tadżykistanie (np. OAS, OAU, OSCE, ECOWAS, CIS, NATO)¹⁶.

Warto zauważyć, że zakres zadań realizowanych przez siły zbrojne w misjach (operacjach) pokojowych rozszerza się w miarę jak coraz bardziej skomplikowany staje się charakter konfliktu zbrojnego. Tendencja ta jest szczególnie widoczna w ostatnim 20-leciu.

Ocena efektywności operacji pokojowych

Niestety, w żadnym znanym mi opracowaniu nie znalazłem próby zdefiniowania lub opisanie sposobu (metody, kryteriów) oceny efektywności operacji pokojowej. Zagadnienie jest ciekawe choćby tylko ze względu na długotrwałość (kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie *Press Release UN Information Centre*.

lat) funkcjonowania niektórych misji (operacji) pokojowych, a także związaną z tym skalę poniesionych przez społeczność międzynarodową kosztów, w tym także strat osobowych. Na podstawie nielicznej literatury przedmiotu można wszakże pokusić się o wyróżnienie podstawowych czynników określających miarę sukcesu lub niepowodzenia wielonarodowych operacji pokojowych. Będą to:

- rozsądna współzależność między zasobami a retoryką;
- efektywne i spójne zgranie wysiłków cywilnych i humanitarnych pod parasolem ochronnym sił militarnych;
- skala i charakter zaangażowania ONZ.

Warto zaznaczyć, że są to czynniki określające jedynie miarę sukcesu, lecz nie jego kryteria. Należy zadać pytanie, czy kryteria te mają być opisowe (jak to zresztą jest obecnie przedstawiane) czy mają (powinny) być określane za pomocą skali liczbowej?

Oceniając nawet pobieżnie efektywność dotychczasowych operacji pokojowych, warto się zastanowić, czy sensowne jest dalsze utrzymywanie ich dotychczasowej struktury organizacyjnej (komponent cywilny i wojskowy). Co więcej, można się zastanowić, czy nie byłoby lepiej dotychczasowy model operacji pokojowej zastąpić np. sankcjami (blokadami) ekonomicznymi? Być może okazałyby się one skuteczniejsze?

System szybkiego rozwinięcia

Inicjatywa ustanowienia systemu szybkiego rozwinięcia (UN Stand-by Arrangement System – UNSAS) narodziła się na forum ONZ w 1991 r. Polega on na zobowiązaniach państw członkowskich do dostarczenia w możliwie krótkim czasie określonych sił i środków do celów operacji pokojowych. W grudniu 1994 r. podczas spotkania ministrów obrony Danii, Niemiec i Polski strona duńska poinformowała o wystąpieniu z inicjatywą utworzenia z pododdziałów zgłoszonych do systemu UNSAS tzw. Wielonarodowej Brygady Szybkiego Rozwinięcia (Stand-by Hight Readnest Brigade – SHIRBRIG) i podjęciu się jednocześnie koordynacji działań organizacyjno-przygotowawczych.

15 maja 1996 r. Austria, Dania, Holandia, Kanada, Norwegia, Polska i Szwecja podpisały list intencyjny w sprawie utworzenia Wielonarodowej Brygady. Dzień ten jest oficjalnie uznawany za początek istnienia SHIRBRIG¹⁷. Wielonarodowa Brygada Sił Szybkiego Rozwinięcia jest przewidywana do użycia w operacji pokojowej podjętej na podstawie rozdziału VI Karty NZ¹⁸. Wydzielone do jej składu pododdziały i sztab (utworzone z narodowego i wielonarodowego personelu) mają być w ciągu 21–30 dni (od chwili podjęcia stosownej decyzji narodowej co do udziału w danej operacji) gotowe do osiągnięcia wcześniej określonego rejonu załadunku (lotniska, porty, stacje kolejowe), a grupa awangardowa – w ciągu 14 dni.

Istota funkcjonowania SHIRBRIG polega na tym, że jedyną stałą strukturą stanowiącą załączek przyszłego wielonarodowego sztabu jest tzw. Grupa Planowania (PLANEM). Zgodnie z przyjętymi zasadami każde państwo wydzielające wojska do SHIRBRIG podejmuje suwerennie ostateczną decyzję o narodowym uczestnictwie w konkretnej operacji pokojowej.

¹⁷ Cz. Marcinkowski, *Dziesięciolecie SHIRBRIG*, „Wojska Lądowe” 2006, nr 22.

¹⁸ Została wykorzystana po raz pierwszy w listopadzie 2000 r. do sformowania Sztabu Kwatery Głównej operacji pokojowej UNMEE (UN Mission in Ethiopia and Erytrea), a poszczególne państwa na potrzeby tej misji wydzieliły m.in.: Holandia – batalion piechoty (813 żołnierzy), Kanada – kompanię piechoty (227 żołnierzy), Dania – kompanię Kwatery Głównej, Polska – 9 żołnierzy ze sztabu brygady.

Obecnej SHIRBRIG jest mało widoczna na arenie międzynarodowej i w rejonach konfliktów. Jako formacja kadłubowa, której użycie uzależnione jest od decyzji politycznej wielu państw, nie odgrywa istotnej roli, tym bardziej że takie państwa, jak: Indie, Pakistan czy Bangladesz mogą samodzielnie i szybko wystawić pełną brygadę do nowej misji.

Obecność Polaków w misjach ONZ

Grono polskich uczestników różnorodnych misji (operacji) pokojowych liczy blisko 85 tys. osób – żołnierzy, policjantów i cywilów. Przedstawiciele Polski wchodzili w skład 7 rozjemczych lub nadzorujących przestrzeganie postanowień pokojowych komisji międzynarodowych, powołanych na zasadzie bilateralnej, oraz w 71 misjach (operacjach) stabilizacyjnych i humanitarnych ONZ, OBWE, UE, a także organizowanych przez NATO.

Wielu oficerów Wojska Polskiego pełniło wysokie funkcje w operacjach UNIFIL, UNDOF, UNTAG, UNMOT, a ostatnio w UNIKOM. Trzech polskich generałów dowodziło operacjami pokojowymi. Byli to: gen. bryg. Roman Misztal – UNDOF (1991–1994), gen. bryg. Stanisław Woźniak – UNIFIL (1996–1997), gen. bryg. Franciszek Gągor – UNIKOM (styczeń–marzec 2003; był ostatnim szefem tej misji), a także UNDOF (od sierpnia 2003 r.). Ponadto gen. bryg. Bolesław Izydorczyk był szefem obserwatorów wojskowych w UNMOT. Polscy oficerowie i generałowie pełnili również odpowiedzialne funkcje w operacjach pokojowych OBWE oraz SFOR, np. gen. bryg. Mieczysław Bieniek. W latach 2006–2009 dowódcą SHIRBRIG był gen. bryg. Franciszek Kochanowski.

Profesjonalizm, odpowiedzialność, zaangażowanie oraz okazane przez polskich żołnierzy i członków personelu cywilnego poczucie obowiązku były i są doceniane przez społeczność międzynarodową. Polskie kontyngenty wojskowe uczestniczące w operacjach pokojowych były wysoko oceniane zarówno przez organizacje międzynarodowe odpowiedzialne za ich przebieg, jak i przez państwa-gospodarze. Zaowocowało to zwiększonym zaufaniem do Polski – partnera w przeprowadzaniu kolejnych operacji pokojowych.

Udział Wojska Polskiego w misjach (operacjach) pokojowych¹⁹ podlegał wielostronnym przeobrażeniom, stosownie zresztą do ewolucji samej koncepcji prowadzenia tychże operacji.

W trwającym prawie 60 lat udziale Wojska Polskiego w misjach i operacjach pokojowych można wydzielić sześć następujących po sobie, wyraźnie rozgraniczonych etapów:

Pierwszy, obejmujący lata 1953–1975; udział oficerów Wojska Polskiego w Międzynarodowych Komisjach Kontroli (region Indochin).

Drugi (lata 1975–1990); pierwsze zwarte jednostki WP, zwłaszcza logistyczne, uczestniczyły w misjach (operacjach) pokojowych na Bliskim Wschodzie.

Trzeci (lata 1991–1992); po raz pierwszy jednostki Wojska Polskiego stanowiły część pokojowego kontyngentu operacyjnego, utworzonego na podstawie rozdziału VII Karty NZ.

Czwarty (datujący się od 1992 r.); początek udziału przedstawicieli Polski (w tym policki) w misjach (operacjach) pokojowych OBWE i UE.

¹⁹ Temat był poruszany w kilku opracowaniach wydanych w ostatnich latach. Zob. Cz. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach międzynarodowych na rzecz pokoju*, Warszawa 2005; *Operacje pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego*, red. D. S. Kozerawski, Warszawa 2006; J. Zuziak, *Wojsko Polskie w misjach pokojowych w latach 1953–1990*, Warszawa 2009; G. Ciechanowski, *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych 1990–1999*, Warszawa 2010; *Wojsko Polskie w międzynarodowych misjach i operacjach pokojowych*, red. M. Marszałek, J. Zuziak, Warszawa 2010.

Piąty (lata 1995–1999); udział jednostek operacyjnych WP oraz kontyngentów policji w operacjach wsparcia pokoju w Bośni i Hercegowinie (IFOR, SFOR).

Szósty (datujący się od 2000 r.); szeroki udział jednostek WP i policji w różnorodnych misjach (operacjach) pokojowych, w tym także „antyterrorystycznych”²⁰.

Jak widać z powyższego wyróżnienia, zaangażowanie Wojska Polskiego w misjach (operacjach) pokojowych, zapoczątkowane udziałem naszych oficerów w charakterze obserwatorów międzynarodowych komisji kontroli i nadzoru, zmieniało się zarówno co do swego charakteru, jak i zakresu. Z czasem w misjach zostały zaangażowane polskie jednostki logistyczne, a następnie (niezależnie od wydzielania obserwatorów wojskowych) także i siły operacyjne (jednostki bojowe). Taka ewolucja odpowiadała dokonanej po rozpadzie dwubiegunowego systemu światowego bezpieczeństwa redefinicji polskiej racji stanu i, w konsekwencji tegoż, naszym dążeniom do udziału w zachodnim, euroatlantyckim systemie bezpieczeństwa.

Dokumentem normatywnym określającym podstawy polityczno-militarnego udziału przedstawicieli Polski w działaniach poza granicami kraju jest przyjęta 13 stycznia 2009 r. *Strategia udziału Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach międzynarodowych*²¹.

* * *

ONZ jest tradycyjnie postrzegana w świecie jako organizacja mająca ogromne możliwości działania na rzecz pokoju. Wojska występujące pod flagą ONZ są często uznawane za jedyną realną siłę zdolną zapewnić przestrzeganie porozumień pokojowych w rejonie konfliktu. Często jednak konflikty i wojny przełomu XX i XXI w. nie dawały się opisać według dotychczasowych reguł.

Reasumując dotychczasowe rozważania, można przyjąć, że:

1. Organizacja oraz prowadzenie misji pokojowych jest ważnym elementem realizowanej przez ONZ międzynarodowej polityki bezpieczeństwa. Skuteczność tych działań często jest niewystarczająca i dlatego teoria i praktyka działań pokojowych ulega ciągłej ewolucji.

2. Pod koniec XX i na początku XXI w. ONZ nie była przygotowana do prowadzenia szybkich i skutecznych misji pokojowych, co wymusiło zaangażowanie innych organizacji międzynarodowych o charakterze regionalnym do podejmowania aktywnych wysiłków na rzecz pokoju.

3. Misja pokojowa jest formą aktywności organizacji międzynarodowych, a operacja pokojowa jest sumą wieloaspektowych przedsięwzięć podejmowanych w celu zapobieżenia lub wygaszenia kryzysu, konfliktu albo wojny.

4. Mandat współczesnych misji pokojowych jest wielocłonowy (wieloaspektowy), a wygaszenie konfliktu jest tylko jednym z celów operacji pokojowej.

5. Pojawiające się w ostatnich 20 latach pojęcia i terminy dotyczące misji (operacji) pokojowych nie zawsze służą wyjaśnieniu związanych z tą dziedziną problemów, a często wręcz przeciwnie – wprowadzają dezinformację.

6. Istnieje stała potrzeba inspirowanej dotychczasową praktyką refleksji teoretycznej nad problematyką misji i operacji pokojowych. Uogólnione teoretycznie doświadczenia mogą owocować opracowaniami, których wykorzystanie służyć będzie poprawie skuteczności międzynarodowych przedsięwzięć służących utrzymaniu i przywracaniu pokoju.

²⁰ Cz. Marcinkowski, *Operacje pokojowe na początku XXI wieku*, Warszawa 2004, s. 36.

²¹ Zob. J. Kraszewski, J. Słowik, *Misje wojskowe w strategii bezpieczeństwa narodowego*, „Bellona” 2008, nr 2, s. 14–21.

Dobrym przykładem takiego opracowania może być wydana przez ONZ w 2008 r. publikacja *United Nations Peacekeeping Operations. Principles and Guidelines*.

SUMMARY

Czesław Marcinkowski, The Essence, Contents and Evolution of the UN Peacekeeping Missions

This case study presents major and complex problems connected with the evolution of more important concept in the dictionary of international relations i.e. contents and practice of peacekeeping missions, which then there were turned into peacekeeping operations. At the same time it indicates the contribution of other international organizations in the ideas' evolution of various activities which nowadays are defined, and mostly in journalism they are perceived rather light-hearted as peacekeeping missions.

By showing the problems of defining various efforts to sustain and restore peace and stabilization of the political and military situation and social developments in the area after conflict there is presented a wide spectrum of possible and desirable actions of the international community - with the law including the use of military force. The study shows that the forms and methods used in operations since 1949, i.e. from the date of appointment of the first peacekeeping mission changed their quality.

At the same time, there was presented a wide range of international organizations of a regional nature (EU, OSCE, NATO, AU), and even sub-regional (ECOWAS) participating intrinsically or with the UN mandate in the implementation of actions and peacekeeping missions.

РЕЗЮМЕ

Чеслав Мартинковский, Сущность и эволюция миротворческих миссий ООН

В статье представлены главные и наиболее сложные проблемы связанные с эволюцией важнейших понятий, которые содержит словарь международных отношений, а именно содержание и практика миротворческих миссий, которые позжедали начало миротворческим операциям. Одновременно автор обращает внимание на вклад международных организаций в эволюцию идеи разнообразной деятельности, которую в наше время, в основном в публицистике, беззаботно принято называть миротворческими миссиями.

Автор показывает разнообразные определения деятельности направленной на поддержку и восстановление порядка и стабилизацию социально-политической ситуации в постконфликтном регионе. В статье, также, представлен широкий спектр возможных и пожелательных действий международного общества включительно с использованием военной силы. Можно сделать заключение, что формы и методы этой деятельности, с момента проведения первой миротворческой миссии (1949 г.), качественно изменились.

В статье, также, освещён широкий вектор международных региональных (ЕС, ОБСЕ, НАТО и др.) и субрегиональных (ECOWAS) организаций, которые самостоятельно или с разрешения ООН участвуют в реализации задач, поставленных в рамках миротворческих миссий.